

**ds. J. de Bruin, preek over Zondag 40 van de Heidelbergse Catechismus, gehouden in de Jeruzalemkerk (Chr. Geref. Kerk) te Rotterdam-Kralingen op zondag 1 september 2024.**

**Votum en groet**

**Zingen: Psalm 36:3:**

Bij U, Heer', is de levensbron;  
Uw licht doet, klaarder dan de zon,  
Ons 't heuglijk licht aanschouwen.  
Wees die U kennen mild en goed,  
En toon d' oprechten van gemoed  
Uw recht, waar z' op vertrouwen.  
Dat mij nooit trotse voet vertrapp',  
Noch boze hand in ballingschap  
Ellendig om doe zwerven!  
Daar zijn de werkers van het kwaad  
Gevallen in een jammerstaat,  
Waarin zij hulp'loos sterven.

**Schriftlezingen: Markus 15:22 t/m 28 en Lukas 23:39 t/m 46**

**Markus 15:22 t/m 28:**

22 En zij brachten Hem tot de plaats Golgotha, hetwelk is, overgezet zijnde, Hoofdschedelplaats.  
23 En zij gaven Hem gemirreden wijn te drinken; maar Hij nam dien niet.  
24 En als zij Hem gekruisigd hadden, verdeelden zij Zijn klederen, werpende het lot over dezelve, wat een iegelijk wegnemen zou.  
25 En het was de derde ure, en zij kruisigden Hem.  
26 En het opschrift Zijner beschuldiging was boven Hem geschreven: DE KONING DER JODEN.  
27 En zij kruisigden met Hem twee moordenaars, een aan Zijn rechter- en een aan Zijn linkerzijde.  
28 En de Schrift is vervuld geworden, die daar zegt: En Hij is met de misdadigen gerekend.

**Lukas 23:39 t/m 46:**

39 En een van de kwaaddoeners, die gehangen waren, lasterde Hem, zeggende: Indien Gij de Christus zijt, verlos Uzelven en ons.  
40 Maar de andere antwoordende bestrafte hem, zeggende: Vreest gij ook God niet, daar gij in hetzelfde oordeel zijt?  
41 En wij toch rechtvaardiglijk, want wij ontvangen straf, waardig hetgeen wij gedaan hebben; maar Deze heeft niets onbehoorlijks gedaan.  
42 En hij zeide tot Jezus: Heere, gedenk mijner als Gij in Uw Koninkrijk zult gekomen zijn.  
43 En Jezus zeide tot hem: Voorwaar zeg Ik u: Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn.  
44 En het was omtrent de zesde ure, en er werd duisternis over de gehele aarde, tot de negende ure toe.

45 En de zon werd verduisterd, en het voorhangsel des tempels scheurde middendoor.

46 En Jezus roepende met grote stem, zeide: Vader, in Uw handen beveel Ik Mijn geest. En als Hij dat gezegd had, gaf Hij den geest.

**Zingen: Psalm 22:11:**

Verlos mij van den leeuw, die woedt en tiert;  
Verhoor mij, Heer', en red mij van 't gediert',  
Dat, sterk van hoorn, rondom mij henenzwiert;  
Mij staat naar 't leven.  
Dan wordt Uw Naam door Mij met roem verheven;  
'k Zal Uwen lof  
Mijn broederen vertellen;  
'k Heb, in Uw huis bij al Mijn metgezellen,  
Dan prijzensstof.

**Lezen: 12 artikelen des geloofs:**

1. Ik geloof in God den Vader, den Almachtige, Schepper des Hemels en der aarde.
2. En in Jezus Christus, Zijn eniggeboren Zoon, onze Heere;
3. Die ontvangen is van den Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria;
4. Die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven en begraven, nedergedaald ter helle;
5. ten derden dagen wederom opgestaan van de doden;
6. opgevaren ten Hemel, zittende ter rechterhand Gods des almachtige Vaders;
7. vanwaar Hij komen zal om te oordelen de levenden en de doden.
8. Ik geloof in de Heilige Geest.
9. Ik geloof een heilige, algemene, Christelijke Kerk, de gemeenschap der heiligen;
10. vergeving der zonden;
11. wederopstanding des vleses;
12. en een eeuwig leven.

**Lezen: Heidelbergse Catechismus, Zondag 40, vraag en antwoord 105 t/m 107:**

**Vraag 105** Wat eist God in het zesde gebod?

**Antw.** Dat ik mijn naaste noch met gedachten, noch met woorden of enig gebaar, veel minder met de daad, door mijzelfen of door anderen ontere, hate, kwetse of dode; maar dat ik alle wraakgierigheid aflegge; ook mijzelfen niet kwetse of moedwilliglijk in enig gevaar begeve; waarom ook de overheid het zwaard draagt om den doodslag te weren.

**Vraag 106** Maar dit gebod schijnt alleen van het doodslaan te spreken?

**Antw.** God, verbiedende den doodslag, leert ons dat Hij den wortel van den doodslag, als nijd, haat, toorn en wraakgierigheid, haat en zulks alles voor een doodslag houdt.

**Vraag 107** Maar is het genoeg dat wij onzen naaste, zoals tevoren gezegd is, niet doden?

**Antw.** Neen; want God, verbiedende den tijd, haat en toorn, gebiedt dat wij onzen naaste liefhebben als onszelf, en jegens hem geduld, vrede, zachtmoedigheid, barmhartigheid en alle vriendelijkheid bewijzen, zijn schade, zoveel als ons mogelijk is, afkeren, en ook onzen vijanden goeddoen.

### **Gebed.**

### **Zingen: Psalm 74:18,19 en 20**

#### **Vers 18**

Geef 't wild gediert', dat niets in 't woën ontziet,  
De ziele van Uw tortelduif niet over;  
Laat, grote God, om een gehaten rover,  
Uw kwijnend volk niet eeuwig in 't verdriet.

#### **Vers 19**

Beschouw, herdenk Uw vastgestaafd verbond;  
Laat dat Uw hart tot ons in liefd' ontvonken;  
Het land is vol van duist're moordspelonken,  
Vanwaar 't geweld ons grieft met wond op wond.

#### **Vers 20**

Dat elk verdrukt' Uw bijstand eens erlang';  
Laat, laat Uw volk niet schaamrood wederkeren;  
Maar wil van hen ellend' en nooddrift weren,  
Opdat z' Uw Naam verheffen in gezang.

### **Na het amen van de preek zingen wij Psalm 145:3**

Geliefde gemeente, over twee maanden, in het begin van november, zal in ons land weer de 'Week van het Leven' worden georganiseerd door verschillende instanties en stichtingen. Het doel hiervan is om aandacht te vragen voor de positie van ongeboren kinderen, alsook de positie van vrouwen die onbedoeld zwanger zijn geraakt. Het motto van al dit werk luidt: Strijden voor het leven op de plaats waar de dood dreigt. Daar moeten we eens over nadenken, dat er gestreden moet worden op de plaats waar de dood dreigt. Leven wij niet in een wereld waar de dood dreigt? Leven wij niet in een land waar de dood dreigt?

Ja, die dichter van wie we gezongen hebben uit Psalm 74 had eeuwen geleden al gelijk: Het land is vol van duist're moordspelonken, vanwaar het geweld ons grieft met wond op wond. Wat een ongeboren levens zijn er al vermoord, en hoeveel worden er nog vermoord? Is het niet met recht dat er gevraagd wordt om een schreeuw om het leven? En dat niet alleen. Wat dacht u van de euthanasie, de liquidaties, de gezinsdrama's en de moorddreigingen? Is ook ons vaderland niet een duister land van moordspelonken geworden? En waar de daden van moord en doodslag niet gevonden worden, is er niet veel haat en nijd in deze wereld? Ja, is er zelfs niet haat en nijd in de kerk te vinden?

Heeft Christus het niet zeer ontdekkend gezegd: *'Er is geschreven: Mijn huis zal een huis des gebeds genaamd worden; maar gij hebt dat tot een moordenaarskuil gemaakt'* (Matth. 21:13). Hoe zou dat toch komen, gemeente, dat het zo erg kan worden? Omdat ons hart een moordspelonk geworden is. En daar moeten wij voor het eerst, en steeds weer opnieuw aan ontdekt worden. Daarom is weer die scherpe wetsprediking nodig, opdat u een ontdekte doodslager zou zijn, die voortgejaagd wordt door de bloedwreker en niet kan rusten voordat hij een plaatsje gekregen heeft, op grond van recht, in de vrijstad. O gemeente, God heeft het leven gewild, maar de mens koos voor de dood. En daarom klonk de stem des Heeren op de Sinaï: *'Gij zult niet doodslaan.'*

**Dat is ook het thema voor de prediking van vanmiddag: *'Gij zult niet doodslaan'*. Drie gedachten:**

1. De eis van de levende God.
2. De haat van een gevallen zondaar.
3. De liefde van een ware christen.

### **1. De eis van de levende God.**

De tweede tafel van de heilige wet van God gebiedt de mens onze naaste lief te hebben als onszelf. We hebben de vorige keer gehoord dat het in het vijfde gebod met name ging over onze ouders en allen die over ons gesteld zijn. Maar vanaf het zesde gebod trekt de Heere die kring veel breder en gaat het om de liefde tot *al* onze naasten. Hoe zal die liefde openbaar moeten komen naar Gods heilige wil? Allereerst door eerbied te hebben voor het leven van onze naasten. Dat is het zesde gebod. Vervolgens door eerbied te hebben voor het huwelijk van onszelf en onze naasten. Dat is het zevende gebod. Eerbied te hebben voor het bezit van onze naasten. Dat is het achtste gebod. Om vervolgens te horen naar de eerbied voor de goede naam van onze naasten. Dat is het negende gebod.

Maar vanmiddag is het zesde gebod aan de beurt, en daar gaat het over de eerbied voor het leven van onze naasten. Dat maakt de Heere nu duidelijk met die woorden: *'Gij zult niet doodslaan.'* Wat is doodslaan eigenlijk? Doodslaan wil zeggen dat iemand zichzelf of een ander van het tijdelijke leven berooft, op wat voor manier dan ook. En dat neemt de Heere heel hoog op, als Hij ziet dat een mensenkind van het leven wordt beroofd. Waarom neemt de Heere dat zo hoog op, gemeente? Omdat Hij de Oorsprong, de Gever, ja, de Onderhouder van het leven is.

Wij komen in het Woord van God regelmatig de uitdrukking tegen: De levende God. Dat wil zeggen: Wij geloven in een God Die eeuwig leeft en nooit zal laten varen de werken van Zijn handen. Maar naast de uitdrukking 'De levende God' komen wij ook een andere uitdrukking tegen, namelijk 'de God des levens', de God van het leven. Omdat uit Hem het leven vloeide in alles wat Hij geschapen heeft en waarin Hij het leven gaf. Dat een plantje kan leven, vloeit uit de Levensbron, de Schepper van alle dingen. Dat een dier kan leven, vloeit uit het leven van God.

En heel in het bijzonder spreekt dat leven uit God bij de schepping van de mens. Want de mens is met recht, zoals het menigmaal in de prediking heeft geklonken, het kroonjuweel van de schepping. Wat wil dat eigenlijk zeggen? Wat maakt de mens nou zo bijzonder te midden van alle andere schepselen die het leven uit de Schepper hebben ontvangen? Waarom neemt de Heere het juist zo hoog op als een mens van het leven wordt beroofd? Ik zou u vanmiddag drie redenen willen geven waarom de Heere dat zo hoog opneemt.

Allereerst vanwege de wijze waarop de Heere de mens geschapen heeft. Jullie weten wel, jongens en meisjes, dat de Heere God uit het stof der aarde een lichaam gemaakt heeft. Zie het eens in gedachten voor je. Daar ligt een mens, ergens in de hof van Eden. Hij ademt niet en zijn hart klopt niet. Er zit geen leven in. Wel is hij heel mooi gemaakt, heel gaaf gemaakt; een man. Maar wat deed de Heere toen? Hij blies Zelf het leven in Adam. Hij gaf hem de adem des levens, en zo werd Adam tot een levende ziel. Dus wat deed de Heere in dat lichaam? Hij bracht daar de ziel in en daarmee het leven.

Toen was de mens compleet. De mens, die bestaat uit een lichaam en een ziel, die innig met elkaar verenigd zijn. Die in harmonie geschapen zijn. Dat heeft God de Schepper gedaan. Daarom is het zo gruwelijk als een mens gedood wordt door een ander die als het ware de ziel en het lichaam vaneenscheidt, wat God samen in harmonie heeft gebracht. Daarom neemt de Heere het al heel hoog op als een mens het waagt om een mens te doden, om die ziel als het ware eruit te rukken, zodat hij sterft.

De tweede reden waarom de Heere het leven zo hoog acht en Hij het gruwelijk vindt als een mensenkind gedood wordt, ligt in het feit dat de mens geschapen is naar Gods beeld en naar Gods gelijkenis. We weten dat dit openbaar komt in wijsheid, in gerechtigheid en heiligheid. Al zijn wij dat beeld kwijtgeraakt door onze diepe val in het paradijs, toch zijn er nog enige overblijfselen van dat beeld in ons achtergebleven. Calvijn noemt het enkele vonken van de kennis Gods. De Nadere Reformatie heeft dat de ingeschapen Godskennis genoemd.

Maar zelfs vanwege die enkele overblijfselen neemt God het al hoog op als een mensenkind wordt gedood. We kunnen dat vinden in Genesis 9:6, waar de Heere Zelf zegt: *'Wie des mensen bloed vergiet, zijn bloed zal door den mens vergoten worden; want God heeft den mens naar Zijn beeld gemaakt.'* Daar hebt u de tweede reden. Eerst vanwege de schepping, die harmonie tussen lichaam en ziel, en ten tweede omdat de mens is geschapen naar Gods beeld. Maar er is nog een derde reden. De mens is niet als een individu, een op zichzelf staand schepsel gemaakt door God. Maar de Heere heeft de mens geschapen in gemeenschap met elkaar. Want de Heere God heeft gezegd, toen Adam geschapen was: *'Ook had de HEERE God gesproken: Het is niet goed dat de mens alleen zij; Ik zal hem een hulpe maken, die als tegen hem over zij'* (Gen. 2:18).

En zoals Eva uit Adam is voortgekomen en hun kinderen uit Adam en Eva samen zijn voortgekomen, zo zijn alle mensen, ook wij zoals we hier vanmiddag zitten, uit Adam en Eva voortgekomen. Op grond daarvan kunnen we zeggen dat er onder alle mensen van alle tijden en plaatsen een bloedband is, vanwege dat eerste mensenpaar, Adam en Eva. In Adam en Eva vormt het ganse menselijk geslacht in de ogen van de Heere, als Zijn schepselen, één onlosmakelijk geheel.

Luister eens wat Jesaja zo nadrukkelijk daarover schrijft in Jesaja 58:7: *'Is het niet dat gij den hungerige uw brood mededeelt en de arme verdrevenen in huis brengt? Als gij een naakte ziet, dat gij hem dekt en dat gij u voor uw vlees niet verbergt?'* Weet u wat Jesaja hiermee bedoelt? Als u iemand tegenkomt die honger heeft, of u komt iemand tegen die bijna geen kleding heeft, en u geeft zo'n hungerige te eten of u geeft een kledingstuk weg zodat die wat nieuws kan dragen, dan is het alsof u het voor uzelf gedaan hebt.

Jesaja noemt die arme, hungerige naaste 'uw vlees'. En dat laat al de innige band zien die er in de schepping gelegd is tussen alle mensen onderling. De mensen moeten niet tégenover elkaar staan, maar de mensheid moet náást elkaar staan. Ja, van elk mensenkind zou gezegd kunnen en moeten worden: Hij of zij is één van ons. Omdat wij allemaal uit dat ene paar zijn voortgekomen, Adam en Eva. Daarom luidt Gods liefdeswet van de tweede tafel: *'Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf'* (Matth. 19:19b).

Daar hebt u de drie redenen waarom de Heere het leven van de mens zo hoog heeft staan. Vanwege de eenheid tussen lichaam en ziel, vanwege het dragen – al zijn het nog slechts overblijfselen – van Gods beeld, en vanwege de schepping in gemeenschap. Daarom klonk het gebod: *'Gij zult niet doodslaan.'* Gij zult uzelf en uw naaste niet van het leven beroven. Want de mens is een schepsel van God, de God des levens, van de levende God, voortgekomen uit de Bron van het leven. Daarom is God het Die het levensbegin bepaalt, maar het is diezelfde God Die het levenseinde bepaalt en ook hoe lang de tussenliggende tijd is. Hoe lang een mensenkind op aarde zal leven om Zijn raad uit te dienen. Dat mag een mens niet eigenhandig afbreken, bij zichzelf niet en bij anderen niet: *'Gij zult niet doodslaan.'*

Nu zijn wij mensen in de zonde gevallen. Wat zegt Gods Woord over de diepe val in het paradijs? Door die zonde is de dood in de wereld gekomen. Wat er voor die tijd niet was, dat was er toen wel. Weet u wat er feitelijk in de zondeval gebeurde? Ik las bij Thomas Boston in zijn bekende boek 'De Viervoudige Staat' een aangrijpende uitleg. Hij schrijft over de zondeval: *'De mens verloor zichzelf en heel hun nageslacht. De mens heeft zichzelf geestelijk in een staat van de dood gebracht, en niet alleen zichzelf, maar het ganse nageslacht.'* Daarom overtrad de mens daar in het Paradijs direct al het zesde gebod, gemeente. Want de liefde tot God verdween, de liefde tot zichzelf en de liefde tot de naaste verdween. Wat doet Adam? Hij geeft de schuld aan Eva. En wat doet Eva? Ze geeft de schuld aan de slang.

Maar wat zeiden ze daarmee? Toen de Heere Adam riep, zei hij: 'Nee, Heere, niet ik moet sterven, U doodt Eva maar.' En Eva zei: 'U moet mij niet doden, doodt de slang maar.' Waar was de liefde gebleven tot elkaar? Adam, waar is uw liefde tot Eva? Waarom zegt u dat Eva het heeft gedaan, terwijl u zelf ook gegeten hebt? Ziet u wat er gebeurd is in het paradijs? Daar verdween in één ogenblik de liefde tot God en de naaste, en werd het hart vervuld met een dodelijke haat. En vanaf dát moment kwamen er allemaal mensen op deze wereld met een hart waarin de wortel van de doodslag te vinden is.

## **2. De haat van een gevallen zondaar.**

Dat brengt ons bij onze tweede gedachte: De haat van een gevallen zondaar. '*Gij zult niet doodslaan*', gemeente. '*Gij zult niet doodslaan*, dominee.' Zo zitten we hier deze middag voor het aangezicht van God, voor de spiegel van het zesde gebod. Daar zegt de Heere: '*Gij zult niet doodslaan*.' Nee, wij kunnen dit gebod niet absoluut nemen als er totaal geen schepselen gedood mogen worden. Het is een bewijs van Gods algemene genade en algemene goedheid dat na de zondeval er dieren geslacht en gedood mogen worden. Niet alleen voor die Oudtestamentische eredienst, maar opdat we ook vlees kunnen eten tot onderhouding van ons lichaam.

Ook als het gaat om het doden van een mens, kunnen wij het gebod niet absoluut nemen. Dat blijkt wel uit het woord dat de Heere gebruikt heeft toen Hij op de berg Sinaï zei: '*Gij zult niet doodslaan*.' Want het Hebreeuwse woord dat we in Exodus 20:13 tegenkomen, betekent letterlijk 'vermoorden', met voorbedachten rade iemand doden, opzettelijk doodslaan op een onrechtvaardige wijze. Dat is een hele belangrijke onderscheiding. Er is namelijk een onderscheid tussen rechtvaardig doodslaan en onrechtvaardig doodslaan. Rechtvaardig doodslaan is in de ogen van God geen zonde, des te meer onrechtvaardig doden.

Wanneer is er dan sprake van een rechtvaardige dood? Het kan zijn dat de Heere daar Zelf een uitdrukkelijk bevel voor geeft. Ik zal dat illustreren met één voorbeeld uit het Oude Testament. U weet dat Abraham de opdracht kreeg om zijn zoon Izak te slachten. Dat was een bevel van God, Die met Zijn schepsel doen mag wat goed is in Zijn ogen. We kennen de geschiedenis. Het is uiteindelijk niet gebeurd, en toch staat er in de Schrift dat Abraham in zijn hart het reeds gedaan heeft. Wat in het hart gebeurt, is voor de Heere een daad. En toch rekende de Heere hem dat niet als een overtreding van het zesde gebod.

Soms is het nodig vanwege de bescherming van eigen leven. Er bestaat het recht dat, als iemand u wil doden op een onrechtvaardige wijze, u in verweer mag komen en dat u zelfs het recht hebt, ter bescherming van uw eigen leven, om uw tegenstander te doden. Trouwens, ook de overheid, zo zegt Gods Woord, heeft de bevoegdheid van God gekregen om het zwaard te hanteren. Daarom is een overheid, na grondig onderzoek, ook bevoegd om de doodstraf te kunnen en te mogen uitvoeren.

En wat dacht u van oorlogssituaties? Als het doel van een leger is om land en volk te beschermen en te bewaren bij de vrijheid en om de godsdienst te mogen beschermen, dan kan er sprake zijn van een rechtvaardige doodslag en dat zal de Heere niet aanrekenen. Maar dat geldt wel voor de onrechtvaardige doodslag. Wat valt daar nu allemaal onder, gemeente? Luister maar wat de leerling zegt als hem ernaar gevraagd wordt: Wat eist God in het zesde gebod? Dat ik mijn naaste noch met gedachten, noch met woorden of enig gebaar, veel minder met de daad, door mijzelfen of door anderen ontere, hate, kwetse of dode.

Wat zouden die laatste vier woorden nou betekenen? Hoe kunt u nou uw naaste onteren? Het betekent dat u uw naaste van zijn of haar eer berooft. Weet u wanneer dat gebeurt? Als u een ander hoont, als u een ander smaadt en als u iemand verachtelijk maakt. Hebt u dat weleens gedaan? Als u alleen maar negatief over een ander spreekt. Hebt u het weleens gedaan? Dan bent u een moordenaar. Het tweede woord is haten. Dat is die boosheid en die vijandschap die zomaar in uw hart op kan komen. Wat kan leiden tot een wens dat de ander er niet meer zou zijn. Het is de wortel van de doodslag. Zie het bij Kaïn, wat leidde tot de dood van zijn broer Abel. Zie het bij Ezau. Nou, die kreeg dat niet voor elkaar, maar Jakob moest wel vluchten.

Wat dacht u van kwetsen? Een ander beschadigen hier vanbinnen? Iemand vernederen. Dat kan lichamelijk zijn door iemand te mishandelen. Dat kan ook psychisch zijn. Er lopen steeds meer mensen rond, ook jongeren, die psychisch beschadigd zijn omdat ze zo gekwetst zijn en omdat ze zo vernederd zijn. En dan doden, ja, dat is de daad, dat is de gruwelijkste zonde van het zesde gebod. Wie dat moedwillig doet, gaat als het ware op de troon van God zitten.

Zo'n moordenaar was Kaïn, die Abel doodde, zoals ik net zei. Maar denk nou niet dat Gods kinderen daar vrij van kunnen zijn. David, de man naar Gods hart, werd de moordenaar van Uriah. Mozes, die geboren werd als een kind dat goddelijk schoon was, sloeg een Egyptenaar dood. Paulus heeft erin bewilligd dat Stefanus gestenigd zou worden. En wat dacht u van die moordenaar aan het kruis waar we van gelezen hebben? Allemaal vormen van onrechtvaardige doodslag.

Maar het bestaat niet alleen uit daden. O, gemeente. Ook met uw gedachten kunt u een moordenaar zijn. Ook met onze woorden kunnen we een doodslager zijn. Zelfs, zo zegt het antwoord, met gebaren. Dan komt het dichtbij vanmiddag en worden we allemaal in de schuld gepreikt, want niemand gaat vrij uit, dat durf ik te zeggen. Wat lees ik in Zacharia 7:10? *'En denkt niet in uw hart het kwaad van een ander.'* Hebt u weleens in gedachten iemand gedood? Hebt u weleens gedacht: Was die of die er maar niet meer? Dan bent u een moordenaar. Wat dacht u van woorden? In Psalm 57:5 zegt David: *'Mijn ziel is in het midden der leeuwen; ik lig onder stokebranden, mensenkinderen, welker tanden spiesen en pijlen zijn, en hun tong een scherp zwaard.'*

Dus wat is er gebeurd, jongens en meisjes, in het leven van David? Er zijn mensen geweest die woorden over David en tegen David gesproken hebben die binnenkwamen als een zwaard. Woorden die als dodelijke woorden op hem afkwamen. Dat is nog steeds zo en dat gebeurt nog steeds. Wat kan de ene mens geen verwensing uitspreken naar een ander? Zeg, jongere in ons midden, je zegt toch nooit tegen een ander: Rot op? Weet je wel wat je zegt? Dat die ander gaat rotten, verteren, sterven. Zul je het nooit meer zeggen? Want God hoort het. En wat dacht u van die ziekten die soms gebruikt worden? Ik heb het ook op een reformatorische school gehoord: Pleur op! Maar het is afgeleid van pleuritis, een ontsteking aan het longvlies waarvan mensen sterven kunnen. Zul je het nooit meer zeggen? Want je bent een moordenaar.

In de tijd van Elisa riepen die jongens: *Kaalkop, ga op; kaalkop, ga op!* Verdwij hier, sterf! Maar toen kwamen er wel twee beren, en ze moesten zelf sterven. Die 42 jongens liggen al eeuwen in de rampzaligheid. En wat dacht u van het non-verbale gedrag? Ik lees in Genesis 4:5, en ik blijf heel dicht bij de Schrift, over Kaïn: *'Toen ontstak Kaïn zeer, en zijn aangezicht verviel.'* Er kwam een andere uitdrukking op zijn gezicht. Welke uitdrukking was zichtbaar op het gezicht van Kaïn? Dat hij Abel haatte, dat hij Abel wilde doden. Zo kan een mens non-verbaal, met gebaren het zesde gebod overtreden. Dat de een tegen de ander dit doet (gebaar). Wat dacht u van de uitdrukking: Als blikken konden doden, gemeente? Dan lagen er al zoveel mensen dood op straat. Dat minachtend lachen over een ander, dat verachtelijk spugen op de grond voor het aangezicht van een ander; in Gods oog is het een moord.

Ja, gemeente, de wet is geestelijk, de wet gaat diep, de wet is ontzaglijk breed. De Bijbel laat ons weten: *'Die zijn broeder haat, is een doodslager'* (1 Joh. 3:15). De apostel Johannes moest het opschrijven. O, wat gaat het toch ver, gemeente: *'Gij zult niet doodslaan. Heb uw naaste lief (let op!), als uzelf.'* Want het gaat niet alleen om het leven van uw naaste, het gaat ook over het leven van uzelf. Daar gaat het toch over, in antwoord 105 van de Catechismus: Dat ik ook mijzelf niet kwetse of moedwillig in gevaar begeve.

Nou, gemeente, hoe gaan wij om met ons eigen leven, dat we uit de hand van de Schepper ontvangen hebben? Ga uw eetpatroon eens na. Eet u altijd goed en gezond, of niet? Drinkt u te veel alcohol? Zeg jongeren, ben je weleens dronken geweest? Kun je het niet laten staan? Zijn er die roken? Dan bent u uw lichaam aan het verwoesten en overtreedt u het zesde gebod. Ik weet, het is pijnlijk. Er komt verzet, ik weet het. Ook bij mij. Maar we staan vanmiddag voor God de Wetgever. Die zegt het: *'Gij zult niet doodslaan.'* Verwoest uw lichaam niet. Zorg voor gezonde nachtrust, pleeg geen roofoverval op uw lichaam. Ga niet roekeloos door het verkeer, want het valt allemaal onder de zonden van het zesde gebod.

Ook als een mensenkind zichzelf van het leven berooft, zoals Saul of Judas, ook dat valt dat onder dit gebod. Ik las bij een andere puritein, Thomas Watson, nog een aangrijpende boodschap. Hij zegt dat er ook sprake kan zijn van een geestelijke zelfdoding. Wat bedoelt hij daar dan mee? Hij zegt twee dingen: Diegenen vermoorden hun ziel, die willens en wetens zich overgeven aan de zonden en hun verdorven lusten. Maar ook: Diegenen vermoorden hun ziel, die de middelen tot de zaligheid ontlopen en ongebruikt laten liggen. Dus als u slordig bent in het gebruik van de genademiddelen, als u zelf niet meer in uw Bijbel leest en u bidt niet meer, bent u een geestelijke zelfmoordenaar. Zo diep gaat dit gebod.

Als dat nou naar binnen slaat, gemeente, wat wordt het dan ontzaglijk erg met ons verdorven bestaan. We hebben al vijf geboden gehad, het is vanmiddag het zesde gebod, en er komen er straks nog vier. Waar is die leerling nu uiteindelijk terechtgekomen? Bij zijn verdorven hart, bij die oude mens die nog zo vleselijk is. Wat heeft hij daar ontdekt? Als de onderwijzer vraagt: Maar dit gebod schijnt alleen van doodslag te spreken? Nee: God, verbiedende de doodslag, leert ons dat Hij de wortel van de doodslag, als nijd, haat, toorn en wraakgierigheid, alles houdt voor doodslag, gemeente.

Dan is uw hart toch een haatdragend wortelstelsel. Nijd, dat is dat vuur van woede wat op kan laaien. Haat, de afschuw die u ervaart naar iemand toe. Toorn, de verontwaardiging waardoor u zich wil wreken. En dan wraakgierigheid, de innerlijke drang om u te wreken en tot die wraak te komen. O, denk eens terug toen u dat mailtje binnenkreeg of dat appje met die kwetsende opmerking. Of dat u rechtstreeks of via via van die pijnlijke woorden hoorde. Is het toen ook niet gaan bruisen vanbinnen? Hebt u toen ook niet ontdekt dat hier vanbinnen nijd zit en haat en toorn en wraakgierigheid? Dat er zomaar een drang kan zijn om direct, primair te reageren? En deed u het ook? Wat was dan uw reactie? Was het eenzelfde reactie?

O, als er één middel heden ten dage misbruikt wordt, ook in het licht van het zesde gebod, dan is het de communicatie via de moderne media. O, wat is ons hart een poel van vuile wanbedrijven. Want geef eens antwoord, gemeente: Waar zullen nou de meeste moordenaars zitten? Is het in de kerker, de gevangenis, of in de kerk? Bent u er al achter gekomen dat u niets anders bent dan een geestelijke moordenaar? Een man des bloeds, een vrouw des bloeds en bedrog, dat is voor de Heere een gruwel.

Als u daaraan ontdekt wordt en dieper ontdekt wordt, dan valt u op uw knieën voor de alwetende God. Dan kunt u niet anders dan het uitsnikken voor God: O God, ik ben een man, ik ben een vrouw des bloeds. Heere, ik ben een moordenaar. Heere, ik ontdek het vanbinnen dat ik geneigd ben God en mijn naaste te haten. Heere, kan zo een nog zalig worden? Kan het ooit nog goedkomen met zo'n verschrikkelijke doodslager, met zo'n moordenaar? Ja, dat kan.

### 3. De liefde van een ware christen

Dat brengt ons bij onze laatste gedachte: De liefde van een ware christen. Mag ik u dan eens een plekje wijzen waar zo'n ontdekte moordenaar terecht mag komen? Waar die naartoe mag vluchten met al zijn zonden, ook tegen het zesde gebod? Weet u wat dat plekje is? Aan de voet van het kruis. Weet u wat er aan de voet van het kruis wordt ervaren?

Onder d' ijs'ren nagelpunt

Die Uw voeten (Heere Jezus) houdt verbonden

Zij een plaatsje mij vergund

Waar 'k mag treuren om mijn zonden.

Geef m' er de allerlaagste plaats,

Zo Gij mij een plaats wilt geven.

Nooit heeft iemand zoveel kwaads,

Tegen zoveel licht bedreven.

*(Uit het gedicht van wijlen ds. P. Huet; De allerlaagste plaats.)*

Want kijk eens gemeente, op de heuvel Golgotha staan drie kruisen. Aan dat middelste kruis hangt die lieve Heere Jezus. Hij hangt daar in de schande. Wat heeft Jesaja van Hem geprofeteerd? *'Hij heeft Zijn ziel uitgestort in den dood, en is met de overtreders geteld geweest'* (Jesaja 53:12). Gemeente, zie Hem hangen tussen twee moordenaars, in het midden, omdat Hij Zich één wilde weten met die moordenaars. Die Borg en Middelaar aan het middelste kruis heeft Zich niet geschaamd om Zijn broeders in alles gelijk te worden.

Christus wilde als een moordenaar gerekend worden. Want Hij heeft gezegd: Vader, die zonde van David met Uria; geef die maar aan Mij. Vader, die moordenaar die hier aan Mijn rechterhand hangt aan het kruis, heeft het zesde gebod gruwelijk overtreden; geef die zonde maar aan Mij. Vader, die moord van Mozes en die moordplannen van Saulus van Tarsen; leg ze maar op Mij. Heilige Rechter, leg al die gevoelens van haat en doodslag en wrok en wraakgevoelens van Mijn kerk maar op Mij. Al die dodelijke blikken, al die boze woorden, leg ze maar op Mij. En behandel Mij maar als de grootste moordenaar.

Wat een liefde hè? En dan zit u hier vanmiddag met uw verzondigde leven. Ik hoop niet dat er iemand is die nog denkt dat het een beetje meevalt. Het valt niet mee. Het is werkelijk gruwelijk. Dat bewijst dat Christus met de moordenaars gerekend wilde worden. Ziet u dan niet hoe gruwelijk een moord is? Dat Christus Zich zo diep wilde vernederen? Waarom? Om voor die hemelhoge schuld te betalen. Ja, opdat Hij de Vrijstad zou zijn waar die doodslagers naartoe mogen vluchten en waar ze veilig zijn voor de bloedwreker. Zalig die ontdekte zondaar, die met dat toevluchtnemende geloof niet meer op afstand kan blijven, maar met heel zijn verzondigde leven mag vluchten tot Christus. Die niet meer kan rusten voordat hij in die Vrijstad gekomen is, om daar op grond van recht verlost te worden door de dood van Christus en daarmee in de volle vrijheid gesteld mag worden. Dat gebeurde zelfs al op de heuvel Golgotha.

Want kijk nog eens naar die ander die daar aan de rechterkant van Christus hangt. Een doodslager die werkelijk alle rechten verloren heeft, die nog maar één ding verdiend heeft en dat is de dood. Dat zegt hij toch, we hebben het samen gelezen: *'En wij toch rechtvaardiglijk; want wij ontvangen straf, waardig hetgeen wij gedaan hebben'* (Lukas 23:41). Het oordeel waarin deze man terechtgekomen is, mag hem toevallen als een rechtvaardig oordeel. Hij mag God erin goedkeuren, want hij vreest God.

Er is wat gebeurd vlak voor zijn sterven, vlak voor de poorten van de eeuwigheid greep God in. En werd hij van dood levend gemaakt. De geestelijke opstanding werd een werkelijkheid in zijn leven. Dat was al vrucht van Christus' kruisdood. Dat was verhoring van Zijn voorspraak: *'Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen'* (Lukas 23:34). Met dat gebed, gemeente, was Christus al tussengetreken tussen God de Rechter en deze moordenaar. Daarom kon het zwaard van Gods gerechtigheid deze moordenaar niet meer treffen.

Weet u waar het hart van die moordenaar mee vervuld werd toen die Geest begon te werken in die laatste uren van zijn leven? Met de liefde van God. Kijk, dat kwam openbaar in de vreze des Heeren, want hij kreeg wederliefde tot God, maar ook wederliefde tot zijn naaste. Moet u eens horen hoe bewogen hij spreekt tot zijn medemoordenaar: *'Vreest gij ook God niet, daar gij in hetzelfde oordeel zijt?'* (Lukas 23:40). O, wat raakte die moordenaar bewogen met die andere moordenaar. Hoe kwam dat? Vanwege het nieuwe leven dat de Heere werkte in het hart van die ene moordenaar, kreeg hij die andere lief als zichzelf. Dat was nou het leven dat voortvloeide uit Christus.

Wie daar iets van mag beoefenen, die gaat ook iets ontdekken wat de leerling geleerd heeft op de school van vrije genade. Dan komt er iets anders, iets nieuws in uw hart. Wat u met vallen en opstaan leert beoefenen in de gemeenschap met de Heere Jezus en dat zijn: Geduld, vrede, zachtmoedigheid, barmhartigheid en alle vriendelijkheid bewijzen aan alle naasten, niemand uitgezonderd dus. En ook proberen om de schade aan anderen te voorkomen en zelfs uw vijanden lief te hebben.

Hoe kan dat toch? Ben jij altijd geduldig met een ander? Moeder, bent u nou altijd geduldig met uw kinderen? Vader, bent u nou altijd zachtmoedig in uw gezin? Zeg, docent in ons midden, betoont u nou altijd alle vriendelijkheid aan al uw leerlingen, ja, ook die lastige, waar u soms zo om moet zuchten, waar u soms geïrriteerd door raakt? Maar Christus vraagt geduld, vrede, zachtmoedigheid, barmhartigheid en alle vriendelijkheid te bewijzen aan alle naasten, wie het ook is, ongeacht ras of taal of wie dan ook. Wat kunnen we dan grapjes maken over anderen! Wat kunnen we negatief doen over anderen! Maar het is zonde. Dit is wat de Heere van ons eist. Wil dit nou openbaar komen, dan moet er een geloofsband komen met de Heere Jezus. Die moordenaar aan het kruis heeft die geloofsband ontvangen.

Want als hij zijn gebed richt tot Christus en smeekt: *'Heere, gedenk mijner, als Gij in Uw Koninkrijk zult gekomen zijn'* (Lukas 23:42), heeft hij het uit de mond van Christus mogen horen: *'Voorwaar, zeg Ik u: Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn'* (Lukas 23:43). Dat gebeurde niet pas toen hij in de hemel kwam, maar hier aan het kruis werd het door het geloof al werkelijkheid: *Gij met Mij*. Dat komt openbaar in de vruchten. Al heeft deze man nog maar heel eventjes geleefd en is het maar een hele korte tijd geweest dat die vruchten openbaar mochten komen.

Toen hij zijn laatste adem uitblies en in de hemel kwam, hoefde hij nooit meer te zondigen tegen het zesde gebod, en kwamen de vruchten van de Geest volmaakt tot bloei. Hier zien wij nou de positieve kant van het zesde gebod. Dat gaat de Heilige Geest nou werken in het leven van de ware christenen, om iets van die vrede, van het geduld, van die zachtmoedigheid, barmhartigheid en vriendelijkheid te gaan bewijzen aan onze naaste, ongeacht wie dat is.

Nee, dat kan een ware christen zelf niet maken, dat hebben Gods kinderen niet opzak, maar zij weten wel waar de Bron is, waar al die vruchten te vinden zijn, en dat is de Heere Jezus Christus. Daarom zuchten ze steeds weer, ziende op hoe Christus dat geopenbaard heeft als die tweede Adam: O Zoon, maak ons Uw beeld gelijk. Want hoe geduldig is toch de Zaligmaker, gemeente? Hoe geduldig ging Hij om met zondaren, hoe geduldig ging Hij om met die Samaritaanse vrouw bijvoorbeeld, of met Zijn discipelen?

Niets was Hem te veel, nooit raakte Hij geïrriteerd, maar steeds weer kwam dat onderwijs en steeds weer ging Hij verder met Zijn Kerk. Wat een geduld heeft de Zaligmaker! En als het dan gaat om de vrede, dan hoor ik Hem zeggen: *'Mijn vrede geef Ik u, Mijn vrede laat Ik u'* (Johannes 14:27). Hij is het Die de vrede met God bewerkt, maar het is ook diezelfde Vredevorst Die zorgt voor de vrede onderling.

Wat dacht u van Zijn zachtmoedigheid? Dan hoor ik de profeet Zacharia profeteren: *'Zeg der dochter Sions: Zie, uw Koning komt tot u, zachtmoedig, en gezeten op een ezelin, en een veulen, zijnde een jong van een jukdragende ezelin'* (Zacharia 9:9). Het is diezelfde zachtmoedige Heere Jezus Die het Zijn kerk toeroept: *'Leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart'* (Mattheüs 11:29). U hebt het zelf niet, maar kom het nou bij Mij halen, Ik ben vol zachtmoedigheid.

Daar ligt ook de enige oorzaak waarom Mozes bijvoorbeeld in de Schriften getekend wordt als een zeer zachtmoedig mens. Dat vloeide voort uit Christus. De Heere Jezus was ook zo barmhartig, vol ontferming. Hij is de barmhartige Hogepriester, Die in alle dingen verzocht is geweest, uitgenomen de zonde, en daarom is Hij met innerlijke ontferming bewogen over een zondaar. Wil er nou iets van die barmhartigheid openbaar komen in het leven van een ware christen, dan moet het uit Christus komen.

Hoe kon het toch, gemeente, dat in die gelijkenis van de barmhartige Samaritaan de priester met een boog om die man heen ging, en de Leviet ook met een grote boog, en zij zich niet ontfermden over die half doodgeslagen man? Zij kenden geen band met Christus. Hoe kwam het dat die Samaritaan het wel mocht doen? Omdat er iets van de barmhartigheid van Christus door de Heilige Geest in het hart van die man werd gelegd.

En dan de vriendelijkheid. Hoe vriendelijk was de Heere Jezus niet? Kent u Hem zo? Hij noemt Zijn discipelen Zijn vrienden. Ja, Hij wilde zelfs een Vriend zijn van tollenaars en zondaren. Wat een vriendelijkheid! Een ware christen kan alleen die vriendelijkheid betonen als hij met Christus verbonden is. Ja, waarlijk, Christus is een liefdevolle Borg. Hij is een liefdevolle Middelaar, uit Wie al de vruchten der liefde te halen zijn. Zijn liefde, gemeente, ging toch uit naar vijanden. Nooit sprak Hij één kwaad woord over Zijn volk. Hij klaagt niemand van Zijn kinderen aan, zoals de wet dat wel doet. Maar daartegenover pleit Hij als de grote Voorspraak bij Zijn Vader. Welk een liefde, welk een vriendelijkheid, welk een barmhartigheid is er in Christus te vinden.

O, dat de ware christenen, dat de kinderen Gods zouden zijn als bijen, die de nectar mogen uitzuigen uit een bloem, om die ware naastenliefde als het ware door het geloof te mogen uitzuigen uit de Heere Jezus Christus, om het zo te mogen betonen tot eer van God en tot nut van de naaste. Want echt, gemeente, Christus, en Christus alleen, is ook de volmaakte Wetsvervuller van het zesde gebod. Want zo zullen we gaan zingen: De Heere Christus is goed en vriendelijk en weldadig, barmhartig, mild, lankmoedig en genadig. Hij doet Zijn gunst aan allen klaar bemerken. Zijn goedheid is verspreid op al Zijn werken.

Amen.

### **Zingen: Psalm 145:3:**

Zij zullen, uit de volheid van 't gemoed,  
Gedachtig aan den milden overvloed  
Van Uwe gunst, die roemen bij elkeen,  
En juichen van al Uw gerechtigheên.  
De HEER' is goed en vriend'lijk en weldadig,  
Barmhartig, mild, lankmoedig en genadig;  
Hij doet Zijn gunst aan allen klaar bemerken;  
Zijn goedheid is verspreid op al Zijn werken.

### **Dankgebed.**

### **Zingen: Psalm 56:6:**

6 Gij hebt mijn ziel beveiligd voor den dood;  
Gij richt mijn voet, dat hij zich nimmer stoot';  
Gij zijt voor mij een schild in allen nood;  
Gij hebt mijn smart verdreven;

Uw dierb're gunst is m' altoos bijgebleven.  
'k Zal, voor Gods oog, naar Zijn bevelen leven;  
Zo word' door mij Zijn Naam altoos verheven;  
Zo word' Zijn lof vergroot.

**Zegenbede.**